

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра підприємництва і права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Право Європейського Союзу

(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

Освітньо-професійна програма Правознавство

спеціальність 081 Право

галузь знань 08 Право

освітній ступінь Бакалавр

Розробник: Липій Євгенія, доцент кафедри підприємництва і права, кандидат юридичних наук

Гарант: Осташова Валерія, доцент кафедри підприємництва і права, кандидат юридичних наук, доцент

Полтава
2022 р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Право Європейського Союзу
Назва структурного підрозділу	Кафедра підприємництва і права Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач: Липій Євгенія,</i> кандидат юридичних наук, <i>Контакти:</i> ауд. 482-а (навчальний корпус №4) <i>e-mail:</i> yevheniia.lypii@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/lypiy-yevgeniya-anatoliyivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	081 Право
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Навчальні дисципліни: «Державне (конституційне) право зарубіжних країн», «Теорія держави і права», «Історія держави і права зарубіжних країн»,

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни – Мета вивчення навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу» - формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо системи знань у сфері базових понять, категорій, інститутів та галузей Права Європейського Союзу

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: засвоєння здобувачами вищої освіти знань про предмет та джерела права Європейського Союзу; опанування найважливіших категорій та положень права Європейського Союзу, основних принципів та форм організації та здійснення влади; вивчення історії розвитку Європейського Союзу, особливостей окремих галузей права Європейського Союзу.

Компетентності:

Загальні:

- здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних комунікаційних технологій;
- цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Фахові:

- повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи;
- знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини;
- здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права;
- знання і розуміння основ права Європейського Союзу;
- здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти;
- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання:

Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю

Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

Методи навчання:

словесні: лекція, бесіда;

наочні: демонстрування, ілюстрування;

практичні: практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою:

а) конспектування,

самостійної роботи вдома: завдання самостійної роботи;

робота під керівництвом викладача: виконання практичних завдань;

методи формування пізнавальних інтересів: створення ситуації інтересу; ситуації новизни навчального матеріалу; метод використання життєвого досвіду; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації;

усного контролю: обговорення теоретичних питань, доповіді, дискусії;

тестовий контроль: розв’язування тестів; інтерактивні методи: дискусії, диспути, проектування професійних ситуацій; мозковий штурм, кейс-метод; проектування професійних ситуацій.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Історія Європейського інтеграційного процесу.

Тема 2. Правова система Європейського Союзу. Джерела та принципи права Європейського Союзу. Вплив права Європейського Союзу на правові системи держав-членів.

Тема 3. Правовий статус людини та громадянина в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу. Вільне пересування осіб в Європейського Союзу. Шенгенське право.

Тема 4. Правоохоронна діяльність та правоохоронні структури Європейського Союзу.

Тема 5. Інститути Європейського Союзу.

Тема 6. Судова влада Європейського Союзу.

Тема 7. Інтеграція України в Європейський Союз: правові основи.

Тема 8. Законодавчий процес в Європейському Союзі.

Тема 9. Правові основи зовнішньополітичних відносин Європейського Союзу.

Тема 10. Вільний рух товарів в Європейському Союзі. Свобода руху капіталу.

Тема 11. Торговельне право Європейського Союзу.

Тема 12. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу.

Тема 13. Аграрне право Європейського Союзу.

Тема 14. Митне та податкове право Європейського Союзу.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 90 год. Кількість

кредитів 3,0

Форма семестрового контролю – залік.

Таблиця 1

Забезпечення тематикою дисципліни успішного опанування програмних результатів навчання для здобувачів вищої освіти

Теми занять	ПРН 4	ПРН 15	ПРН 19	ПРН 21	Разом
Тема 1. Історія Європейського інтеграційного процесу.	+	+	+	+	4
Тема 2. Правова система Європейського Союзу. Джерела та принципи права Європейського Союзу. Вплив права Європейського Союзу на правові системи держав-членів .	+	+	+	+	4

Тема 3. Правовий статус людини та громадянина в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу. Вільне пересування осіб в Європейського Союзу. Шенгенське право .	+	+	+	+	4
Тема 4. Правоохоронна діяльність та правоохоронні структури Європейського Союзу .	+	+	+	+	4
Тема 5. Інститути Європейського Союзу .	+	+	+	+	4
Тема 6. Судова влада Європейського Союзу.	+	+	+	+	4
Тема 7. Інтеграція України в Європейський Союз: правові основи .	+	+	+	+	4
Тема 8. Законодавчий процес в Європейському Союзі .	+	+	+	+	4
Тема 9. Правові основи зовнішньополітичних відносин Європейського Союзу .	+	+	+	+	4
Тема 10. Вільний рух товарів в Європейському Союзі. Свобода руху капіталу.	+	+	+	+	4
Тема 11. Торговельне право Європейського Союзу .	+	+	+	+	4
Тема 12. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу	+	+	+	+	4
Тема 13. Аграрне право Європейського Союзу .	+	+	+	+	4
Тема 14. Митне та податкове право Європейського Союзу.	+	+	+	+	4
	+	+	+	+	4
Разом	14	14	14	14	56
максимальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	25	25	25	25	100
мінімальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	15	15	15	15	60

Таблиця 2

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Денна форма навчання Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту лекцій	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язання тестів	
Тема 1. Історія Європейського інтеграційного процесу.	2	5	3		10
Тема 2. Правова система Європейського Союзу. Джерела та принципи права Європейського Союзу. Вплив права Європейського Союзу на правові системи держав-членів .	2	5	3		10
Тема 3. Правовий статус людини та громадянина в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу. Вільне пересування осіб в Європейському Союзі. Шенгенське право .	2	5	3		10
Тема 4. Правоохоронна діяльність та правоохоронні структури Європейського Союзу .	2	5	3		10
Тема 5. Інститути Європейського Союзу .	2	5	3		10
Тема 6. Судова влада Європейського Союзу.	2	5	3		10
Тема 7. Інтеграція України в Європейський Союз: правові основи .	2	5	3	7	17
Тема 8. Законодавчий процес в Європейському Союзі .	-	-	3		3
Тема 9. Правові основи зовнішньополітичних відносин Європейського Союзу .	2	-	3		5
Тема 10. Вільний рух товарів в Європейському Союзі. Свобода руху капіталу.	-	-	3		3
Тема 11. Торговельне право Європейського Союзу .	-	-	3		3
Тема 12. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу	-	-	3		3
Тема 13. Аграрне право Європейського Союзу .	-	-	3		3
Тема 14. Митне та податкове право Європейського Союзу.	-	-	3		3
Всього	16	35	42	7	100

Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти

- Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: постанова Кабінету Міністрів України № 1365 від 15.10.2004 р. *Офіц. вісн. України*. 2004. № 42. Ст. 2763. 27
- Договір про заснування Енергетичного співтовариства від 25.10.2005 р. *Офіц. вісн.*

України. 2011. № 1. Ст. 1. 3.

3. Перелік центральних органів виконавчої влади, відповідальних за організацію роботи з адаптації законодавства України до законодавства ЄС: затв. Протокольним рішенням Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства ЄС від 10.06.2011 р. № 7. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fart_id=223287414&cat_id=223281453 (дата звернення: 27.08.2020).

4. План дій “Україна – Європейський Союз” від 21.02.2005 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_693 (дата звернення: 27.08.2020).

5. Про впорядкування процесу здійснення експертизи проектів законів України та інших нормативно-правових актів на предмет їх відповідності *acquis communautaire*: наказ М-ва юстиції України від 28.04.2005 р. № 42/5. *Офіц. вісн. України*. 2005. № 18. Ст. 958.

6. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України № 1629-IV від 18.03.2004 р. *Відом. Верхов. Ради*. 2004. № 29. Ст. 367.

7. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України: Закон України № 2411-VI від 01.07.2010 р. *Відом. Верхов. Ради*. 2010. № 40. Ст. 527.

8. Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України № 615/98 від 11.06.1998 р. *Офіц. вісн. України*. 1998. № 24. Ст. 870.

9. Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 14. 09. 2000 № 1072/2000. *Відом. Верхов. Ради*. 2000. № 39. Ст. 1648.

10. Протокол до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським Союзом про загальні принципи участі України в програмах Союзу від 22.11.2010 р. *Відом. Верхов. Ради*. 2011. № 92. Ст. 3360.

11. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. *Відом. Верхов. Ради*. 2006. № 24. Ст. 1794.

12. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 27.08.2020).

Основні

13. Гердеген М. Європейське право: пер. з нім.. К.: К.І.С., 2008. 524 с.

14. Дайнен Д. Дедалі міцніший Союз. Курс європейської інтеграції; пер. з англ. М. Марченко. К.: К.І.С., 2006. 699 с. 25

15. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: посіб. К.: Знання, 2009. 751 с.

16. Право Європейського Союзу: навч. посіб. / за заг. ред. Р. А. Петрова. 2-ге вид. К.: Істина, 2009. 376 с.

17. Право Європейського Союзу. Підручник. Видання дев'яте, змінене і доповнене. За редакцією Р.А. Петрова. Харків: Право, 2019. 442 с.

18. Право Європейського Союзу: підруч. / за ред. В. І. Муравйова. К.: Юрінком Інтер, 2011. 704 с.

19. Правова природа Європейського Союзу. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посіб. / М. С. Горшеньова, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.; за заг. ред. В. О. Ріяки. 2-ге вид., допов. і переробл. К.: Юрінком Інтер, 2006. С.236-240.

20. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу: пер. з англ. К.: К.І.С., 2005. 446 с.

21. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції: моногр. / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. К.: Право України, 2012. 336 с.

22. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: моногр. / під ред. І. В. Яковюка. – К.: Право України, 2012. – 208 с.
23. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: моногр.. Х.: Право, 2010. 360 с.
24. Кравчук І. В. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС. К.: Слово, 2004. 319 с.
25. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): моногр. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. 304 с.
26. Тюшка А. Договір про конституцію для Європи: генезис, юридична природа, політична цінність: моногр. К.: К.І.С., 2007. 228 с.
27. Право Європейського Союзу. Підручник. Видання дев'яте, змінене і доповнене. За редакцією Р.А. Петрова. Харків: Право, 2019. 442 с.

Допоміжні

28. Анакіна Т. Прецедентні рішення Суду Європейських співтовариств у становленні правопорядку ЄС. *Підприємництво, госп-во і право*. 2008. № 2. С. 49-52.
29. Бранчук І. Конституційно-правовий механізм взаємодії права Європейського Союзу та національного права держав-членів *Підприємництво, госп-во і право*. 2009. № 9. С. 18-21.
30. Венецька О. Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу та Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: проблеми взаємодії. *Держава і право*. 2007. № 38 С. 161-167.
31. Вдовиченко О. Основні зміни інституційної системи Європейського Союзу після Лісабонського договору. *Юрид. Україна*. 2010. № 9. С.118-123.
32. Гладенко О. Лісабонський договір 2007 р. як новий етап еволюційного розвитку права Європейського Союзу. *Вісн. Центр. виборч. комісії*. 2008. № 1 (11). С. 73-77.
33. Євглевська О. Л. Адаптація законодавства як умова майбутнього членства України в Європейському Союзі. *Держ. буд-во та місц. самоврядування*. 2009. № 17. С. 118-129.
34. Комзюк М.А., Липій Є.А. Про зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних процедур. *Наше право*. 2016 (5). С. 44-50. <http://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/NP-2016-5/NP-2016-5.pdf>
35. Липій Є.А. Місце та значення прецедентів в адміністративному процесі. *Адміністративне право і процес*. 2016. С. 85-94.
36. Липій Є.А., Жуков А.Є. Деякі проблемні аспекти громадянства Німеччини. *Матер. студентської наукової конференції*, 2020. С. 75-77.
37. Липій Є.А., Кальян С.Є. Політико-правовий аспект адміністративно-правового захисту персональних даних громадян. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма) «Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору» – Полтава, 2020. С. 149-151.*
38. Липій Є.А., Гура О.П. Місце та значення прецедентної практики Європейського суду з прав людини та її імплементація в правову систему України. *Матер. V Всеукраїнської міжнародною участю науково-практичної конференції. Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти*, 2020. С. 158-161.
39. Москаленко О. М. До класифікації джерел права Європейського Союзу / О. М. Москаленко // *Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. 2009. Вип. 1 (5). С. 55-60.
40. Муравйов В. Види компетенцій реформованого Європейського Союзу. *Вісн. Київ. ун-ту ім. Тараса Шевченка: міжнар. відносини*. 2009. Вип. 37. С. 53-57.
41. Муравйов В. І. Асоціація як перший крок до інтеграції. *Акт. пробл. міжнар. відносин*. 2009. Вип. 86. ч. 1. С. 85-96.
42. Муравйов В. Міжнародні угоди Європейського Союзу та *acquis communautaire*. *Право*

України. 2012. № 3-4. С. 306-320.

43. Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали за заг. ред. М. В. Буруменського. Х.: Фінн, 2010. 392 с.

44. Осташова В. О., Липій Є. А., Пивовар А. В. Священний союз: передумови, створення та плани на встановлення міжнародного правопорядку. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 41-46.

45. Осташова В. О., Липій Є. А. Конгреси Священного союзу як інструменти встановлення міжнародного правопорядку. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 448-452.

46. Рабінович С. П. Гармонізація права України з правом Євросоюзу у контексті проблеми балансування пріоритетів національної правової політики. *Приват. Право і підприємництво*. 2009. Вип. 8. С. 152-155.

47. Стрельцова О. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: передумови, проблеми і перспективи. *Приват. Право і підприємництво*. 2012. № 3-4. С. 87-97.

48. Трюхан В. Інституційне забезпечення адаптації законодавства України до надбання спільноти в рамках виконання майбутньої Угоди про асоціацію Україна ЄС. *Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України*. 2011. № 4. С. 230-241.

49. Шпакович О. Принципи субсидіарності і пропорційності у праві Європейського Союзу. *Право України*. 2012. № 3-4. С. 321-328.

Інформаційні ресурси

50. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 27.08.2020).

51. Офіційне інтернет-представництво Президента України : <https://president.gov.ua/> (дата звернення: 27.08.2020)

52. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 27.08.2020) Урядовий портал URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 27.08.2020)

53. Офіс реформ Кабінету Міністрів України URL: <https://www.kmu.gov.ua/uryad-ta-organi-vladi/ofis-reform-kabinetu-ministrivukrainu> (дата звернення: 27.08.2020)

54. Конституційний Суд України URL: <http://www.ccu.gov.ua/> (дата звернення: 27.08.2020)

55. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 27.08.2020).

56. Офіційний сайт Європейського Суду з прав людини. URL: <https://echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> (дата звернення: 27.08.2020).

57. Офіційний сайт Суду ЄС. URL: https://europa.eu/european-union/abouteu/institutions-bodies/court-justice_en (дата звернення: 27.08.2020).

58. Офіційний сайт ООН. URL: <https://www.un.org/en/> (дата звернення: 27.08.2020).

59. Офіційний сайт Social Science Research Network. URL: <https://www.ssrn.com/index.cfm/en/> (дата звернення: 27.08.2020).

Політика дисципліни

Академічна доброчесність. Підтримується політика нульової толерантності до проявів порушень академічної доброчесності – списування, обману, академічного плагіату, хабарництва тощо.

Відвідування занять і дедлайни. Пропуски занять без поважних причин та порушення дедлайнів мають наслідком зниження до 10 % балів за відповідні види робіт.